

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania T. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Płocku
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 października 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 19 maja 2023 r., sygn. akt III AUa 1066/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od T. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Oddziału w Płocku kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2021 r., VI U 870/20, Sąd Okręgowy w Płocku zmienił decyzję z dnia 8 września 2020 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Płocku w ten sposób, że przyznał T. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 października 2019 r. do dnia osiągnięcia wieku emerytalnego, w pozostałym zakresie odwołanie oddalił oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Płocku na rzecz T. S. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 19 maja 2023 r., III AUa 1066/21 po rozpoznaniu apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 3 w ten sposób, że oddalił odwołanie oraz zasądził od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił naruszenie art. 12 ust. 1 oraz 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1251).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem istotnego zagadnienia prawne oraz oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej.

Zdaniem skarżącego wyjaśnienia wymaga, czy niezdolną do pracy w rozumieniu przepisu art. 12 ust. 1 oraz 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest osoba, która nie może wykonywać zawodu zgodnie z posiadanym przez siebie tytułem specjalisty w danej dziedzinie (tytuł specjalisty przyznany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, Dz.U. z 2023 r., poz. 154).

W kontekście powyższego, ubezpieczony zauważa, iż stan faktyczny taki jak w niniejszej sprawie nie był jeszcze przedmiotem uwagi Sądu Najwyższego. Należyte rozumienie wykładni przepisu art. 12 ust. 1 oraz 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest istotne zarówno dla teorii, jak i praktyki prawa. Merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy wyjaśni czy utrata możliwości wykonywania zawodu zgodnie z posiadanym tytułem specjalisty, powinna skutkować przyznaniem odpowiedniego świadczenia - renty. Wydaje się zatem, że występuje w sprawie zagadnienie nowe, dotychczas nierozwiązane, a jego rozstrzygnięcie miałoby istotne znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia sprawy, ale także dla rozwoju praktyki sądowej” (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 lutego 2010 r., sygn. akt: II CSK 510/09).

Skarżący podniósł, że zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza prawo, albowiem doszło do oczywistego naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 12 ust. 1 oraz 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z

Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Błędna wykładnia, a w konsekwencji niezastosowanie ww. przepisów skutkowało ewidentną i widoczną już na pierwszy rzut oka wadliwością zaskarżonego orzeczenia, której stwierdzenie nie wymagało prowadzenia bardziej złożonych rozumowań.

Mając na względzie powyższe skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania; rozpatrzenie skargi na rozprawie; uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia w i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c.; zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika ubezpieczonego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, a w przypadku nieuwzględnienia powyższego wniosku o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują poważne wątpliwości, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych.

Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniesiona skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wymaga zatem przypomnienia, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że z istotnym zagadnieniem prawnym mamy do czynienia po pierwsze wtedy, gdy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub gdy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie. Po drugie, musi to być zagadnienie dotyczące wykładni przepisów prawa, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, lecz także innych podobnych spraw. Po trzecie, skarżący powinien sformułować problem prawny, określić przepisy prawa, które go konstruują, oraz przedstawić argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Po czwarte, skarżący powinien przeprowadzić stosowny wywód prawny, zbieżny z uzasadnieniem pytania prawnego, o którym mowa w art. 390 k.p.c., tak by uchwycić istotę i wagę formułowanego problemu. Dopiero łączne spełnienie tych warunków otwiera drogę do stwierdzenia, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571; z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Natomiast zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 Nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżących nie spełnia wyżej określonych kryteriów zarówno w odniesieniu do występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jak i oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W pierwszej kolejności trzeba zwrócić uwagę, że skarżący łączą oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z potrzebą rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady

nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje potrzeba wyjaśnienia zagadnienia, od którego zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964; z dnia 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 738506; z dnia 7 października 2020 r., II PK 158/19, LEX nr 3080067). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia lipca 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Ponadto należy podkreślić, że istotne zagadnienie prawne, to problem, który wykracza poza zwykłe stosowanie prawa, a do tego cechuje się "nowością". Zaś sformułowane kwestie należą do zwykłej wykładni i stosowania prawa i to w konkretnej sprawie.

Zagadnienie podnoszone przez skarżącego było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 14 grudnia 2021 r., II USKP 152/21 (OSNP 2022 nr 11, poz. 112) Sąd Najwyższy stwierdził, że o wystąpieniu niezdolności do pracy nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, lecz w istocie decydujące znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury, w tym zwłaszcza uwzględniając poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (por. wyrok Sądu Najwyższego

z dnia 30 października 2018 r., I UK 361/17, LEX nr 2572139). W konsekwencji do sądu rozpoznającego sprawę o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy należy dokonanie analizy elementów pojęciowych niezdolności do pracy. Chodzi w szczególności o ocenę, na czym może polegać utrata w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej). Zdefiniowanie pojęcia "poziom kwalifikacji", użytego w art. 12 ustawy emerytalnej ma istotne znaczenie, ponieważ stanowi ono podstawę do ustalania rodzajów prac, które są w zasięgu możliwości ubezpieczonego mimo stwierdzanego upośledzenia sprawności organizmu, a co za tym idzie, do ustalenia czy ograniczenie zdolności do pracy można zakwalifikować, jako znaczne. O poziomie posiadanych kwalifikacji do pracy decyduje nie tylko wykształcenie, lecz także uzyskana np. przez przyuczenie do zawodu umiejętność wykonywania specjalistycznej, kwalifikowanej pracy fizycznej. Niższy jest zatem poziom kwalifikacji osób wykonujących proste prace fizyczne, niewymagające przyuczenia zawodowego niż poziom kwalifikacji robotników wykonujących prace wymagające określonych specjalistycznych umiejętności nabywanych na podstawie przygotowania zawodowego. Należy także uznać, że nawet całkowite odsunięcie pracownika od wykonywania dotychczasowego zatrudnienia w wyuczonym zawodzie przy zachowaniu przez niego możliwości podjęcia innego zajęcia, nie oznacza niezdolności do pracy. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że brak możliwości wykonywania pracy dotychczasowej nie jest wystarczający do stwierdzenia częściowej niezdolności do pracy w sytuacji, gdy jest możliwe podjęcie przez ubezpieczonego innej pracy w tym samym zawodzie bez przekwalifikowania lub istnieje pozytywne rokowanie co do możliwości przekwalifikowania zawodowego w celu podjęcia innej pracy. Inaczej mówiąc, niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej jest warunkiem koniecznym ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ale nie jest warunkiem wystarczającym, jeżeli wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, że mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 85/17, LEX nr 2549233 czy z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 299/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 93).

Z ustaleń dokonanych w toku postępowania, którymi Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany wynika, że wnioskodawca może wykonywać pracę odpowiadającą poziomowi posiadanych kwalifikacji w rozumieniu art. 12 ust. 3 w zw. z art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Sformułowane zagadnienie należy odczytywać jako polemikę z prawidłowo przeprowadzonym postępowaniem dowodowym, mającą na celu uzyskanie korzystnego dla skarżącego rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. [SOP]

[a.ł.]